

Riedsútstel

Ried	:	2 oktober 2025
Agindapunt	:	5
Status	:	Informierend/Vergaderstuk
Program	:	Programma 4 – Onderwijs
Ferfolch	:	Meningvormend/Besluitvormend 9 oktober 2025, agendapunt 6
Portefúlgehâlder	:	Dhr. J.E. Boerema
Amtner	:	
Taheakke	:	1. 'Koersvast' beleidsplan Onderwijs Koers op Kansen 2025-2029 2. Bijlagen behorend bij het beleidsplan
Saak- en stiknûmer	:	202508069417/25ZG104349

Underwerp

Vaststelling beleidsplan Onderwijs Koers op Kansen 2025-2029

Wy stelle jo foar om op 9 oktober 2025 te besluten om:

1. Het beleidsplan Koers op Kansen 2025-2029 vast te stellen;
2. De doeluitkering onderwijsachterstandenbeleid (OAB) jaarlijks (in 2025 op basis van de voorlopige beschikking € 849.000,-) aldus binnen deze kaders te bestemmen.

Agindearring ynformaasjekarrûsel

Op verzoek van de fracties van PvdA, GL en GBA is dit onderwerp geagendeerd voor de informatiecarroussel van 2 oktober 2025. Er is gevraagd om een presentatie.

Koarte gearfetting

Om de vier jaar wordt het Onderwijsbeleidsplan vernieuwd. Hierin worden de belangrijkste beleidsambities onderwijs (0-27-jarigen) voor Achtkarspelen voor de periode 2025 – 2029 uitgeschreven.

Foech ried/kolleezje

Het beleidsplan is een kaderstellend en richtinggevend document. Dit is de bevoegdheid van de gemeenteraad. Het college geeft uitvoering aan het beleid en is beslissingsbevoegd binnen de gegeven kaders.

Ynlieding

Het wonen, werken en leven in Achtkarspelen is goed. We ervaren de positieve kenmerken van een kleinere gemeente op het platteland; kleinschalig met een sterke gemeenschapszin. De rust en ruimte in een groene omgeving ademen een veilige en vriendelijke sfeer. We moeten echter ook vaststellen dat we in Achtkarspelen nog altijd ongunstig scoren op indicatoren zoals (laag)geletterdheid, opleidingsniveau, werkloosheid, inkomensniveau, schulden en (on)gezonde leefstijl. We zien ook dat niet alle leerlingen in gelijke mate kunnen profiteren van het onderwijs. Zo blijven ontwikkelingspotentieel en individueel talent nog vaak onbenut. Ondanks vele inspanningen en ook successen is het ons nog niet gelukt een echte doorbraak te realiseren. Een verandering vergt een lange adem en samenhangende interventies. We blijven samen werken aan het versterken van een kansrijk ontwikkelklimaat voor de alle kinderen in Achtkarspelen.

Histoarje

- Al enige decennia voert Achtkarspelen een actief beleid ten aanzien van het lokale onderwijs. Door de jaren heen is een beleid ontwikkeld met verdieping op de onderdelen Voorschoolse Educatie, Taalbeleid en de verbinding Onderwijs en Zorg.

- De afgelopen jaren zijn mooie successen behaald. Achtkarspelen heeft al een lange tijd geen zwakke of zeer zwakke scholen meer. Er zijn scholen die excelleren. De peuter-/kinderopvang is professioneel georganiseerd en biedt een hoge kwaliteit.
- De samenwerking tussen de partners is goed en constructief. Diverse ambitieuze projecten zijn van de grond gekomen zoals het Taalplan Achtkarspelen.
-

Te berikken effekt

Samen met de betrokken partijen (opvang, onderwijs, gebieds-/jeugdteams, GGD, bibliotheek, welzijn etc.) willen we de kansenongelijkheid doorbreken door middel van een goed, breed en samenhangend aanbod. De speerpunten voor het realiseren van een Kansenbeleid de komende periode:

- a. Versterken Voor- en Vroegschoolse Educatie
- b. Stimuleren Taal- en digitale geletterdheid
- c. Talentontwikkeling en Ambitie
- d. Aansluiting Onderwijs en Zorg

Zie bijgaand plan voor de nadere uitwerkingen.

Argumenten

- 1.1 *Het voorstel past in het ingezette beleid***
Veranderingen vereisen een lange adem: Het voorgestelde beleid 2025-2029 sluit aan bij de gevolgde richting van de voorgaande jaren en is daarmee 'koersvast'.
- 1.2 *Maatschappelijke opgave***
We zien het als onze maatschappelijke opgave de kansen voor de jongeren in onze gemeente te vergroten in een gunstig ontwikkelklimaat.
- 1.3 *Gelijke kansen bevorderen***
Investeren in gelijke onderwijskansen zorgt ervoor dat alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, de mogelijkheid krijgen om zich optimaal te ontwikkelen en hun talenten te benutten.
- 1.4 *Voorkomen van achterstanden***
Investeren in vroegtijdige educatie en ondersteuning voorkomen dat achterstanden zich verder opstapelen, waardoor latere problemen zoals werkloosheid, schulden en sociale uitsluiting worden verminderd.
- 1.5 *Economische groei en maatschappelijke participatie***
Goed onderwijs vergroot de kansen op een goede baan en financiële zelfstandigheid, wat bijdraagt aan economische groei en een actieve, betrokken maatschappij.
- 1.6 *Toekomstbestendige samenleving***
Door te investeren in onderwijs en talentontwikkeling zorgen we dat jongeren de vaardigheden en kennis krijgen die nodig zijn in een snel veranderende wereld, zoals digitale vaardigheden en sociale competenties.
- 1.7 *Aansluiten op lokaal specifieke omstandigheden***
We stellen vast dat Achtkarspelen ongunstig scoort op indicatoren zoals (laag)geletterdheid, opleidingsniveau, werkloosheid, inkomensniveau, schulden en (on)gezonde leefstijl.
- 1.8 *Draagvlak betrokken partners***
Met betrokken partners is overeenstemming bereikt en de koers voor de komende jaren uitgezet. Het LEJA (Lokale Educatieve Jeugd Agenda) Achtkarspelen heeft ingestemd met het beleidsplan en adviseert de gemeenteraad unaniem positief.

2.1 Financieel en inhoudelijk verantwoord

De specifieke uitkering van het Rijk wordt binnen de daarvoor geldende richtlijnen besteed en verantwoord.

Alternativen

Een beleidsarme koers kan een alternatief zijn; en er kan ook voor andere accenten worden gekozen. Bij geen of onvoldoende inzet zal het Rijk de beschikbare rijksmiddelen terugvorderen. Voor de voorgestelde keuzes is breed draagvlak aanwezig.

Kanttekenings/risiko's

Anticiperen op financiële onzekerheden

Ten tijde van de eindopmaak van het voorliggend beleidsplan eind 2024 werden een aantal financiële risico's zichtbaar. Met inachtneming van deze ontwikkelingen werd het proces naar de raad en daarmee de besluitvorming tijdelijk 'on hold' gezet. Met de betrokken partners hebben we gekeken naar de risico's en mogelijke impact; want wat gaat het eventueel betekenen voor de destijds uitgeschreven koers.

Aanleiding:

Op het jaarlijks toegekende budget van rijkswege (SPUK) werd rond de jaarwisseling een korting van 10% aangekondigd ingaande 2026, zonder nadere uitwerking. Daarnaast was vlak voor de val van het kabinet sprake van een voornemen tot vereenvoudiging van de verantwoording. Het ontbreekt ook op dat onderdeel nog aan duidelijkheid.

Daarbij speelde de onrust over het financieel 'ravijnjaar' voor gemeenten en zijn de effecten van de ontvlechting van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel nog niet uitgekristalliseerd.

We constateren in dezelfde periode dat de kosten van de uitvoering van activiteiten over de gehele linie wel blijven stijgen.

Het overleg met de partners werd opnieuw geopend en de financiële paragraaf werd kritisch bekeken.

Enigszins geruststellend kon worden vastgesteld dat de activiteiten voor periode 2025 en 2026 nog voldoende kunnen worden gedekt door de beschikbare budgetten. Een minder rooskleurig beeld ontstaat met de wetenschap dat dit alleen gaat lukken met een beroep op de reserve. Vanwege de verwachte kostenstijging en inkomstenderving wordt in meerjarenperspectief dan een toenemend tekort voorzien.

Het overleg resulteerde in het volgende:

➤ Concluderende inzichten en adviezen:

- Het belang van een goede basis en kwalitatief onderwijs blijft voorop staan.
- Vanwege de verwachte kostenstijging en inkomstenderving wordt een toenemend tekort voorzien.
- Het is redelijkerwijs noodzakelijk om kritisch te kijken naar de activiteiten en te onderzoeken of en hoe deze kunnen worden afgeschaald, anders georganiseerd of herverdeeld onder partners. Dit versterkt de integraliteit en financiële houdbaarheid op termijn.
- Uitgangspunt blijft dat prioriteit wordt gegeven aan *preventie*.
- Monitoring wordt ingericht om voortgang en effectiviteit te volgen en bij te sturen waar nodig.
- De voorbereidingsgroep pleit er voor om alles te doen om de Koers met de uitvoering van gekozen activiteiten in de lucht te houden.

De afgelopen beleidsperioden zijn deze telkens geëvalueerd; keuzes zijn niet voor niks gemaakt, weloverwogen, waarde(n)vol en geprioriteerd.

- Een gemotiveerd beroep op ondersteunende bekostiging uit andere (ook gemeentelijke) bronnen in de toekomst wordt niet uitgesloten.
- Afspraken voor de komende periode:
 - Plan en organiseer een kritische heroverweging van thema's en activiteiten, inclusief onderzoek naar mogelijke herverdeling of afbouw.
 - De vertegenwoordigende partners (voorbereidingsgroep) blijven aldus tot eind 2025 betrokken en rapporteren aan de LEJA.
 - De heroverwegingen en adviezen worden meegenomen in de verdere uitwerking van het beleidsplan.

Ook onder onzekere omstandigheden wordt gezamenlijk geprobeerd de koers vast te houden.

Zie voor meer info bijgaand conceptbeleidsplan met bijlagen.

Finânsjes

Achtkarspelen krijgt op basis van de nieuwe CBS-indicatoren en de herziene verdeelsleutel (2019) in 2025 een bedrag van € 849.000 voor OAB (programma onderwijsachterstandenbeleid). Om de twee jaar wordt opnieuw gemeten.

Deze uitkering is geoormerkt en de besteding dient dan ook binnen de geldende verantwoordingseisen te worden besteed. Een OAB-periode gaat van rijkswege in blokken van 4 jaar, de huidige periode is 2023-2026. Over de beleidsperiode 2019-2022 is een (geoormerkte) reserve gevormd waarvan eind 2024 nog € 418.000,= beschikbaar is.

- In het financiële overzicht in het beleidsplan zijn de speerpunten van het beleid uitgelicht, zoals de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en het Taalplan. De kosten worden grotendeels gedekt (ca 75%) uit de Specifieke Uitkering OAB (SPUK-regeling).
- Voor de overige ca. 25% zijn vaste gemeentelijke budgetten beschikbaar (o.a. op basis van subsidieregeling peuteropvang, onderzoek en leerplicht).
- GIS en Jongerenwerk in VO zijn niet in het overzicht meegenomen; dit betreft een combinatie van jeugd-, zorg- en onderwijsbeleid waarvoor de gemeenteraad afzonderlijk een budget heeft vrijgemaakt, vooralsnog t/m 2026; dit staat financieel los van het beleidsplan.
- Er wordt rekening mee gehouden dat vanaf 2026 het budget van de SPUK-uitkering voor het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) met 10 procent wordt verlaagd en dat er vanaf 2027 een aanpassing van de bestaande plannen nodig is om met de nieuwe budgettaire situatie om te gaan.

Ynwenners- en oerheidspartisipaasje

Op zoek naar input, gedeelde opvattingen, enthousiasme en energie is een voorbereidingsgroep samengesteld. Vertegenwoordigd zijn daarin de kinder-/peuteropvang, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. De groep is vanaf het voorjaar 2024 tot juni 2025 vier keer bijeen geweest en heeft het plan mee samengesteld. De groep blijft in 2025 betrokken bij de nadere uitwerkingen.

De partners in de LEJA Achtkarspelen hebben unaniem een positief advies uitgebracht bij het voorliggende plan.

Kommunikaasje

Het plan wordt beschikbaar gesteld aan betrokkenen en wordt gepubliceerd.

Yntegraliteit

Het onderwijsbeleid hangt nauw samen met het jeugdbeleid en het sociaal domein in brede zin.

Onderwijs wordt dan ook gezien als een belangrijke partner bij het voorkomen en/of het vroegtijdig kunnen signaleren en aanpakken van problemen. De gebiedsteams en schoolteams werken steeds meer en nauwer samen.

Beleidsmatige afstemming wordt voortdurend gezocht met de samenwerkingsverbanden in de regio. In de regio Zuidoost is dat het verband de Friese Wouden, specifiek op de thema's Leerplicht, Passend Onderwijs en de nieuwe wettelijke opdracht 'Van School naar Duurzaam Werk'. In de regio Noordoost Fryslân wordt door ons gebruik gemaakt van bestaande initiatieven die veelal (deels) worden gevoed door externe financiers of subsidies zoals de Regiodeal, versnellingsagenda en/of Sterk Techniek Onderwijs en Techkwadraat.

Intern wordt over en weer voortdurend afstemming gezocht met de relevante disciplines financiën, duurzaamheid, beheer/sport/gebouwen, cultuur, gezondheid, jeugd;

Extern met de bestuurlijke partners LEJA en OOGO (i.c. Roobol, Noventa, Noorderbasis, Lauwers College, VO-Surhuisterveen, Nordwin College, GGD, Kinder-/peuteropvang SPA/TIKO en Hasselbraam/Bernebrêge, Kearn Welzijn).

Previensje

Preventie is het belangrijkste uitgangspunt voor het Kansenbeleid. Vroegtijdige herkenning en erkenning maken het mogelijk om in te grijpen voordat een achterstand zich echt manifesteert of verergert. Het resultaat is het grootst wanneer kinderen en gezinnen tijdig passende hulp krijgen (bijv. taalondersteuning, remedial teaching, begeleiding bij sociaal-emotionele problemen).

Hoe eerder er hulp geboden wordt, hoe groter de kans dat een kind zich goed ontwikkelt binnen het onderwijs, met betere kansen op geluk en welbevinden. Preventie is goedkoper dan achteraf compenseren (denk aan bijles, verlenging schoolloopbaan, uitval van school, jeugdzorg-trajecten, uitval op de arbeidsmarkt, ongewenst gedrag, criminaliteit etc.).

Gearwurking

De relevante disciplines Financiën, Juridische zaken en het Sociaal Domein zijn en blijven betrokken. Zie hiervoor onder Yntegraliteit.

Ferfolchtrajekt

De voortgang en resultaten worden gevolgd en periodiek besproken in de werkgroepen en in de LEJA. Halverwege de beleidsperiode wordt een rapportage opgemaakt met een tussenstand (1^e helft 2027), over voortgang, ontwikkelingen en resultaten.

Evaluaasje

Zie hiervoor onder Ferfolchtrajekt.

Buitenpost, 26 augustus 2025

Het college van burgemeester en wethouders van Achtkarspelen,

secretaris,

burgemeester,

dhr. mr. M.P. de Jong

dhr. J.D. de Vries MSc

Konseptriesbeslút

De raad van de gemeente Achtkarspelen;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 26 augustus 2025
punt nr.: 9;

Beslút:

1. Het beleidsplan Koers op Kansen 2025-2029 vast te stellen;
2. De doeluitkering onderwijsachterstandenbeleid (OAB) jaarlijks (in 2025 op basis van de voorlopige beschikking € 849.000,-) aldus binnen deze kaders te bestemmen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad
van de gemeente Achtkarspelen van 9 oktober 2025.

De griffier,

De voorzitter,

Dhr. G.J. Andringa

Dhr. J.D. de Vries MSc